

2. Дорохіна Ю.А. Способи захисту прав юридичної особи в адміністративному провадженні / Ю.А. Дорохін // Держава та регіони, Серія: Право. – 2009. – № 1. – С. 141–175. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://firearticles.com/pravo/188-sposobi-zahistu-prav-yuridichnoyi-osobi-v-adminstrativnomu-provadhenn-dorohna-yu-a.html>.

3. Постанова Окружного адміністративного суду м. Києва по справі № 826/15372/16 від 15 червня 2017 року. – Єдиний державний реєстр судових рішень. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://reyestr.court.gov.ua/Review/68053489>.

4. Алексеев С.С. Теория права / С.С. Алексеев. – М. : Издательство БЕК, 1993. – 224 с.

5. Адміністративне право України. Академічний курс : підруч. : [у двох томах]. – Том 1 : Загальна частина / ред. колегія : В.Б. Авер'янов (голова) та ін. – К. : ТОВ «Видавництво «Юридична думка», 2007. – 592 с.

6. Карасева М.В. Финансовое право : Общая часть : учебник / М.В. Карасева. – М. : Юристъ, 2000. – 256 с.

7. Податкові спори: виникнення, природа, засоби врегулювання: навч. посіб. / С.В. Буряк, П.В. Мельник, Ф.О. Ярошенко та ін.; за заг. ред. С.В. Буряка. – К. : Юрінком Інтер, 2009. – 800 с.

8. Конституція України : від 28 червня 1996 р. // Офіційний портал Верховної Ради України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.

9. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Кодекс від 07.12.1984 № 8073 // Офіційний портал Верховної Ради України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>.

10. Податковий кодекс України : Кодекс від 02.12.2010 № 2755 // Офіційний портал Верховної Ради України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.

11. Порядок розгляду звернень та організації особистого прийому громадян у Державній фіскальній службі України та її територіальних органах : Наказ Міністерства фінансів України від 02.03.2015 № 271 // Офіційний портал Верховної Ради України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0484-15>.

12. Порядок оформлення і подання скарг платниками податків та їх розгляду контролюючими органами : Наказ Міністерства фінансів України від 21.10.2015 № 916 // Офіційний портал Верховної Ради України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1617-15>.

13. Кодекс адміністративного судочинства України : Кодекс від 06.07.2005 № 2747 // Офіційний портал Верховної Ради України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2747-15>.

УДК 342.591

ОКРЕМІ ПИТАННЯ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ ТА ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ДИТИНИ

THE SOME ASPECTS OF INTERACTION OF GOVERNMENT AUTHORITIES AND LOCAL SELF-GOVERNMENT BODIES IN THE SECTOR OF THE ENFORCEMENT OF THE RIGHTS OF THE CHILD

Навроцький О.О.,

к.е.н., доцент кафедри

економіки та менеджменту економічного факультету,

аспірант юридичного факультету

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Стаття присвячена дослідженню окремих питань взаємодії органів державної влади та органів місцевого самоврядування у сфері забезпечення прав дитини на прикладі Уповноваженого Президента України з прав дитини з місцевими державними адміністраціями та органами місцевого самоврядування. Визначено недоліки правової бази, що регулює функціонування інституції Уповноваженого Президента України з прав дитини, та запропоновано шляхи їх вирішення шляхом ліквідації чинного інституту Уповноваженого Президента України з прав дитини та створення інституту Державного Уповноваженого з прав дитини та його регіональних представників.

Ключові слова: права дитини, забезпечення прав дитини, дитячий омбудсмен.

Статья посвящена исследованию отдельных аспектов взаимодействия органов государственной власти и органов местного самоуправления в сфере обеспечения прав ребёнка на примере Уполномоченного Президента Украины по правам ребёнка с местными государственными администрациями и органами местного самоуправления. Определены недостатки правовой базы, на основании которой Уполномоченный Президента Украины по правам ребёнка осуществляет свою деятельность, и предложены пути их разрешения путём ликвидации интитуции Уполномоченного Президента Украины по правам ребёнка и созданию интитуции Государственного уполномоченного по правам ребёнка и его региональных представителей.

Ключевые слова: права ребёнка, обеспечение прав ребёнка, детский омбудсмен.

The article is devoted to the study of certain aspects of the interaction of state authorities and local self-government bodies in the sphere of ensuring the rights of the child on the example of the Authorized President of Ukraine on the rights of the child with local state administrations and local self-government bodies. Deficiencies of the legal framework on the basis of which the Representative of the President of Ukraine on the rights of the child carries out his activities and proposed ways to resolve them through the liquidation of the institution of the Commissioner President of Ukraine on the rights of the child and the establishment of the institution of the State Commissioner for the Rights of the Child and its regional representatives.

In order to determine and establish how any authorities interact with each other on a particular issue, it is necessary to determine the concept and meaningful content of their competence, which plays a key role in the study of the activities of the authorities, because in legal science, scientific views. There are significant differences regarding this issue, despite the fact that the issues of competence in various fields of knowledge have been studied by scientists for quite some time. In solving a specific task, performing functions in a particular sphere, the state determines the sufficient and necessary competence of its bodies, which finds its manifestation in the legislative plane, through which the realization of the functions of the state. The term «competence» in theoretical science is sufficiently researched and defined, but despite this, contradictory (as there are different scientific opinions regarding its terminological content).

Consideration of separate issues of cooperation between public authorities and local self-government in the sphere of child rights protection for today is very relevant given that this sphere is being accumulated not only within the framework of the functioning of public administration

bodies, but is reflected, above all, in the activity of the bodies state authorities and local self-government in Ukraine, which, in the conditions of modern development of the state, are reformed and require a well-established, regulated on the legislative level of interaction.

Key words: rights of the child, children's ombudsman, local self-government bodies.

Розгляд окремих питань взаємодії органів державної влади та місцевого самоврядування у сфері забезпечення прав дитини на сьогоднішній день є доволі актуальним, урахувавши те, що зазначена сфера акумулюється не тільки у межах функціонування органів публічного адміністрування, а знаходить своє відображення, перш за все, у діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування в Україні, які в умовах сучасного розвитку держави реформуються та потребують налагодженої, регламентованої на законодавчому рівні взаємодії.

Метою статті є дослідження, що полягає у визначенні ключових елементів взаємодії органів державної влади та органів місцевого самоврядування у сфері забезпечення прав дитини.

Для того, щоб встановити, яким чином будь-які органи влади взаємодіють між собою з приводу того чи іншого питання, необхідно визначитися із поняттям та змістовним наповненням їх компетенції, яка займає ключове місце при дослідженні діяльності органів влади, адже у юридичній науці погляди стосовно цього питання мають суттєві розбіжності, не дивлячись на те, що питання компетенції у різних галузях знань досліджуються вченими вже досить давно. Вирішуючи конкретну задачу, здійснюючи функції в окремій сфері, держава визначає достатню і необхідну компетенцію її органів. Термін «компетенція» в теоретичній науці є достатньо дослідженим, але, незважаючи на це, суперечливим.

Слід відмітити, що у науці виділяється «класичний», «обмежувальний» і «розширений» підходи до поняття «компетенція» [1, с. 83]. Представники «класичного» підходу (Н. А. Богданова, В. О. Іванівський, С. С. Алексєєв, А. Д. Градовський, М. М. Коркунов, М. І. Лазарєвський, К. Ф. Шермет, С. Г. Серьогіна, П. М. Любченко) розглядають компетенцію як сукупність двох елементів – повноважень і предметів відання. Обмежувальне тлумачення «компетенції» (Ф. Ф. Кокошкін, Б. Є. Нольде, М. В. Хвостів, О. В. Елістаров, Н. П. Армаш, В. А. Юсупов, В. Я. Малиновський) зводиться до сукупності лише повноважень. Якщо вважати, що зміст компетенції рівнозначний сукупності повноважень, то ці поняття можна вважати ідентичними. У такому разі не зрозуміло, в чому їх різниця та який сенс їх розмежовувати. «Розширене» тлумачення (В. Л. Бачило, О. В. Петришин, С. А. Комарова, Д. І. Голосніченко, Д. Н. Бахрах, Б. В. Россинський, Ю. Н. Старілов, О. В. Совгіря) змісту поняття «компетенція» полягає у тому, що до нього, крім повноважень і предметів відання, відносяться завдання, функції, форми і методи діяльності. На думку С. Г. Серьогіної, як «розширене», так і «обмежувальне» тлумачення поняття «компетенція» не дають істинного уявлення про сутність цього явища. Істина лежить між двома крайнощами. До складу компетенції необхідно відносити ті її елементи, які дають можливість зробити цілком певний висновок про «належність», правомочності органу влади у конкретних публічних правовідносинах. Ані функції, ані завдання зробити такий висновок можливості не дають. «Приналежність» органу влади визначається іншими двома чинниками: підвідомчістю та повноваженнями [2, с. 33]. П. М. Любченко зауважує, що останнім часом все більша кількість правознавців визначають компетенцію як сукупність предметів відання і повноважень, якими наділені органи влади і посадові особи щодо цих предметів відання [3, с. 40]. Будучи прихильниками розширеного підходу до визначення компетенції, окремі вчені-адміністративісти пропонують вважати функції, цілі та завдання складовими компетенції [4, с. 261]; предмет відання, юридичне закріплення цілей, завдань і функцій [5, с. 178]; чітко визначений

спектр завдань (справ), відведений органу у відповідності з напрямком його діяльності, завдання і відповідальність органу влади [6, с. 190]; тільки функції [7, с. 60], тільки завдання [8, с. 59-60]; певний обсяг державної діяльності, покладений на конкретний орган, або коло питань, передбачених законодавством, іншими нормативно-правовими актами, які він має право вирішувати в процесі практичної діяльності [9, с. 64]; повноваження, задачі і функції, згідно з якими зазначені повноваження реалізуються в порядку, встановленому чинним законодавством [10, с. 289]. Вбачається, що визначити, які елементи входять до компетенції органу влади, доволі складно, але ми все ж таки дотримуємося тієї точки зору, що до компетенції слід відносити повноваження та предмети відання, адже саме ці елементи у повній мірі відображають сутність компетенції та є обов'язковими у функціонуванні та діяльності як органів державної влади та місцевого самоврядування, так і їх посадових осіб.

Також слід урахувувати те, що функціонування державних органів влади та органів місцевого самоврядування спрямовано на виконання функцій держави та підпорядковано цим функціям, не може їм суперечити та повинно здійснюватися в руслі та у межах основних функцій держави. Слід зазначити, що в Україні, як і деяких інших європейських державах, державний орган може бути представлений одним державним службовцем або колективом державних службовців, які відособлені в межах функціонування єдиного державного апарату, мають владні повноваження і певні матеріально-технічні засоби для виконання в межах своєї компетенції конкретно окреслених законодавством завдань, що спрямовані на виконання функцій держави. Таким чином, функції державних органів влади та органів місцевого самоврядування є вторинними та похідними від функцій держави. Спрямовуючи свою діяльність на вирішення поставлених стратегічних завдань (напряму визнання принципу дитиноцентризму є одним з них), держава повинна наділяти відповідні органи влади конкретно, достатньою та необхідною компетенцією для їх вирішення у сфері забезпечення прав дитини.

Але на сьогодні визначення курсу децентралізації влади приводить до того, що держава намагається перекласти на органи місцевого самоврядування окрему сферу відповідальності за забезпечення прав дитини. Відтепер саме за рахунок коштів з місцевих бюджетів має фінансуватися санаторно-курортне лікування та оздоровлення дітей, професійно-технічна освіта, дитячо-юнацький спорт. Більш того, під час внесення проекту Закону України про Державний бюджет на 2017 р. та пов'язаних з ним законопроектів до українського парламенту пропонувалося передати на фінансування з місцевих бюджетів протитуберкульозні та дитячі санаторії. Саме за рахунок коштів місцевих бюджетів пропонувалося забезпечити фінансування пільг дітям-інвалідам, багатодітним сім'ям, дитячим будинкам сімейного типу [11]. Однак, у цьому разі слід виходити з того, що місцевий бюджет може не мати відповідного фінансового забезпечення для фінансування відповідних дитячих санаторіїв та забезпечення фінансування пільг дітям-інвалідам, багатодітним сім'ям та дитячим будинкам сімейного типу. У такому разі покладання відповідних повноважень на органи місцевого самоврядування може призвести до того, що фінансове забезпечення відповідної категорії дітей не буде виконуватися або буде виконуватися у недостатньому обсязі. Більш того, це порушує припис Закону України «Про охорону дитинства» стосовно того, що державна політика спрямована на реалізацію цільових програм з охорони дитинства, надання дітям пільг, переваг та соціальних гарантій у процесі виховання, навчання,

підготовки до трудової діяльності, заохочення наукових досліджень з актуальних проблем дитинства [12]. На підтвердження того, що в умовах децентралізації держава намагається покласти певну відповідальність на органи місцевого самоврядування щодо забезпечення прав дитини, слугує й той факт, що під час обговорення питання реалізації Плану заходів першого етапу Національної стратегії реформування системи інституційного догляду та виховання дітей на 2017–2026 рр., Уповноважений Президент України з прав дитини відзначив, що основне завдання в умовах децентралізації – збудувати спроможну громаду, яка буде відповідальною за безпеку та благополуччя кожної дитини, яка проживає на її території, аби діти не відривались від сім'ї і отримали всі необхідні послуги, щоб не потрапити в інтернатні заклади. Це ще раз підтверджує те, що на місцевому рівні є необхідним створення дієвого механізму забезпечення прав дитини, адже той інституційний механізм, який діє на сьогоднішній день, з огляду на положення Законів України «Про місцеве самоврядування в Україні» та «Про місцеві державні адміністрації», не є запорукою та гарантією належного стабільного та сучасного функціонування органів влади у сфері забезпечення прав дитини.

З метою забезпечення належних умов для реалізації особистих (іноді у науці їх ще називають фізичними), економічних, соціальних та культурних прав дітей в Україні, беручи до уваги необхідність особливого піклування про дитину, на виконання Україною міжнародних зобов'язань у сфері забезпечення прав дитини в Україні з 2011 р. запроваджено посаду Уповноваженого Президента України з прав дитини [13]. У цьому контексті Л. В. Голяк слушно зазначає, що інститут спеціалізованого омбудсмана запроваджується тоді, коли суспільство і держава визнають необхідність гарантування не тільки прав та свобод більшості населення, а й прав і законних інтересів меншин та окремих категорій громадян, зокрема тих, які з різних причин не можуть здійснювати їх самостійно у повному обсязі; він є чинником формування громадянського суспільства, збагачення та універсалізації каталогу прав та свобод людини і громадянина на міжнародному та національному рівнях, а також розвитку правозахисної функції держави [14, с. 7-8]. Погоджуючись з наведеним, зазначимо, що запровадивши посаду спеціалізованого омбудсмана у справах дітей, Україна визнала, що забезпечення прав дітей потребує окремої уваги, а охорона дитинства є одним із пріоритетних напрямів функціональної спрямованості держави. Слід зазначити, що вперше посада уповноваженого з прав дитини була заснована у 1981 р. у Норвегії. Сьогодні цей інститут є поширеним у країнах Європейського Союзу, Латинській Америці, Росії та інших державах. Підставами для його запровадження стали жакливі та масові порушення прав дітей, особливо в бідних та нерозвинених країнах. Діти – дуже специфічна категорія населення, у якої можливість захисту своїх прав вкрай обмежена, перш за все, віком, відсутністю знань про свої права та можливості їх захисту [15, с. 5-6]. Створення інституції Уповноваженого Президента України з прав дитини відповідає Конвенції ООН про права дитини та рекомендаціям Комітету ООН про права дитини, який настійно пропонував Україні за роки незалежності вжити усіх необхідних заходів для створення посади Уповноваженого з прав дітей. Комісар Ради Європи з прав людини під час візиту в Україну ще у вересні 2011 р. відзначив запровадження Президентом України посади Уповноваженого Президента України з прав дитини важливим кроком у сфері забезпечення прав дитини.

Але, аналізуючи правову базу, на підставі якої Уповноважений Президента України з прав дитини здійснює свою діяльність, звертається увага на те, що чинним законодавством встановлено тільки завдання та права Уповноваженого Президента України з прав дитини. Так, ч.ч. 4

та 5 Положення про Уповноваженого Президента України з прав дитини встановлено, що основними завданнями Уповноваженого Президента України з прав дитини є: 1) постійний моніторинг додержання в Україні конституційних прав дитини, виконання Україною міжнародних зобов'язань у цій сфері та внесення в установленому порядку Президентові України пропозицій щодо припинення і запобігання повторенню порушень прав і законних інтересів дитини; 2) внесення Президентові України пропозицій щодо підготовки проектів законів, актів Президента України з питань прав та законних інтересів дитини; 3) здійснення заходів, спрямованих на захист і відновлення порушених прав та законних інтересів дитини, інформування громадськості про такі заходи та їх результати; 4) підготовка заходів за участю Президента України, у т. ч. міжнародного характеру, з питань, що стосуються дітей; 5) здійснення заходів щодо налагодження взаємодії органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування з питань захисту прав та законних інтересів дитини. Таким чином, прописані на законодавчому рівні завдання Уповноваженого Президента України з прав дитини дають змогу стверджувати, що зазначена інституція не є абсолютно самостійною у своїй діяльності. Її функціонування відбувається шляхом безперервної взаємодії із Президентом України, який є гарантом додержання прав і свобод людини, а Уповноважений Президента України з прав дитини, у свою чергу, забезпечує здійснення Президентом України повноважень щодо забезпечення конституційних прав дітей.

Крім цього, у зазначеному Положенні визначено, що Уповноважений Президента України з прав дитини відповідно до покладених на нього завдань має право: 1) аналізувати та узагальнювати практику застосування законодавства з питань забезпечення та захисту прав і законних інтересів дитини, брати у встановленому порядку участь в опрацюванні проектів законів, актів Президента України з цих питань; 2) аналізувати становище дітей в Україні, дотримання їх конституційних прав, вносити центральним та місцевим органам виконавчої влади, іншим державним органам, органам місцевого самоврядування пропозиції щодо формування та реалізації державної політики у сфері захисту прав і законних інтересів дитини; 3) відвідувати в установленому порядку спеціальні установи для дітей, заклади соціального захисту дітей та інші заклади, в яких перебувають діти, у т. ч. місця тримання затриманих, попереднього ув'язнення, установи виконання покарань, психіатричні заклади, спеціальні навчально-виховні установи, опитувати осіб, які там перебувають, та отримувати інформацію про умови їх тримання; 4) звертатися до державних органів щодо сприяння вирішенню питань у сфері прав дитини; 5) запитувати та одержувати в установленому порядку від структурних підрозділів Адміністрації Президента України, консультативних, дорадчих та інших допоміжних органів і служб, утворених Президентом України, центральних та місцевих органів виконавчої влади, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій необхідні інформацію, документи і матеріали, у т. ч. з обмеженим доступом, з питань, що належать до компетенції Уповноваженого Президента України з прав дитини.

Як бачимо, чинне законодавство закріплює лише завдання та значний перелік прав Уповноваженого Президента України з прав дитини. Про обов'язки, повноваження, функції та компетенцію Уповноваженого Президента України з прав дитини у законодавстві не йдеться. Хоча у п.п. 4, 5 та 7 ч. 5 Положення про Уповноваженого Президента України з прав дитини згадується про «вирішення питань, що відносяться до компетенції Уповноваженого президента з прав людини». Мабуть у цьому випадку законодавець під «компетенцією» розумів права, що надані

дитячому омбудсменові та прописані у Положенні, яке регламентує його діяльність та статус. Слід оговорити й те, що Уповноважений Президента України з прав дитини повинен незалежно від того, чи є Україна президентсько-парламентською чи парламентсько-президентською республікою, бути підзвітним та підконтрольним Президентові України. Це пов'язано з тим, що саме Уповноваженим Президента України з прав дитини забезпечується здійснення Президентом України повноважень щодо забезпечення додержання конституційних прав дитини. У будь-якому разі про підзвітність та підконтрольність Уповноваженого Президента України з прав дитини не йдеться. Що також є тим фактором, що ставить під сумнів належне законодавче забезпечення діяльності зазначеної інституції. Отже, таке законодавче урегулювання діяльності Уповноваженого Президента України з прав дитини, яке існує сьогодні в Україні, призводить до невизначеності та підміни понять стосовно компетенції, завдань, функцій, прав та обов'язків Уповноваженого Президента України з прав дитини, його взаємодії з місцевими органами влади та з іншими національними та міжнародними інституціями у сфері забезпечення прав дитини.

Надляючи Уповноваженого Президента України з прав дитини широким спектром прав у цій сфері, вкрай важливе на законодавчому рівні визначити його обов'язки щодо дотримання Конституції України і законів України, інших правових актів, міжнародних договорів, що є частиною законодавства України, а також обов'язків у своїй діяльності керуватися принципами пріоритетності прав та законних інтересів дитини, забезпечувати виконання покладених на нього функцій (які теж повинні бути регламентовані) та повною мірою використовувати у своїй діяльності, яка спрямована на забезпечення прав дитини, надані йому права, що надасть можливість реалізувати свою діяльність більш ефективно та всебічно.

Також чинним, українським законодавством не встановлюється необхідність та обов'язковість представлення відповідних доповідей, звітів про діяльність омбудсмена з прав дитини, які б слугували певним методом контролю за його діяльністю. Позначення у щорічних доповідях звітів дитячого омбудсмена про стан забезпечення прав дитини в Україні та здійснення заходів органами державної влади, органами місцевого самоврядування, органами та службами у справах дітей та спеціальними установами для дітей у сфері забезпечення прав дітей давало б змогу виявляти недоліки у законодавстві з цих питань та визначати недосконалі або недієві механізми реалізації такої діяльності. На підвищення стану забезпечення прав дитини у позитивному руслі також вплинуло б й те, якщо б щорічна доповідь дитячого омбудсмена містила посилення на випадки порушень прав дитини, щодо яких він уживав необхідних заходів, на результати перевірок, що здійснювалися ним протягом року та містила б висновки та рекомендації, які, на погляд Уповноваженого, спрямовані на поліпшення стану забезпечення прав дитини. Таким чином, щорічна доповідь дитячого омбудсмена повинна у повному обсязі відображати стан забезпечення прав дитини за звітний період та містити відомості про:

- аналіз та узагальнення практики застосування законодавства з питань забезпечення прав і законних інтересів дитини;
- кількість та основну характеристику розроблених проектів законів;

- стан забезпечення прав дітей в Україні, дотримання їх прав;

- кількість та результати відвідувань спеціальних установ для дітей, закладів соціального захисту дітей та інших закладів, в яких перебувають діти, у т. ч. місць тримання затриманих, попереднього ув'язнення, установ виконання покарань, психіатричних закладів, спеціальних навчально-виховних установ, опитування осіб, які там перебувають, та отримання інформації про умови їх тримання;

- результати звернень та запитів до державних органів влади та органів місцевого самоврядування щодо сприяння вирішенню питань стосовно забезпечення прав дитини;

- кількість та зміст звернень до державних органів влади, у т. ч. правоохоронних, з питань відновлення порушених прав та законних інтересів дитини, щодо виявлених фактів порушень прав та законних інтересів дитини, а також щодо притягнення в установленому порядку до відповідальності посадових осіб, винних у таких порушеннях;

- стан роботи із соціально-правового забезпечення дітей у закладах для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, спеціальних установах для дітей і закладах соціального захисту дітей, стан виховної роботи з дітьми у навчальних закладах;

- сприяння впровадженню громадського контролю щодо забезпечення прав та законних інтересів дітей в дитячих закладах, закладах соціального захисту дітей;

- взаємодію з організаціями, у т. ч. міжнародними, з питань забезпечення прав та законних інтересів дитини;

- надання громадянам, зокрема дітям, консультації про права дитини, способи їх реалізації та захисту;

- звернення до місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування з пропозиціями щодо поліпшення умов проживання, виховання та захисту дітей, оптимізації мережі закладів для дітей, можливі дії в інтересах дитини;

- участь у роботі консультативних, дорадчих та інших допоміжних органів і служб щодо забезпечення прав дитини;

- сприяння реалізації громадських програм і проектів соціального спрямування з метою забезпечення прав, свобод і законних інтересів дітей та інші відомості, які мають важливе значення для забезпечення прав дитини.

Вважаємо, що наведені пункти обов'язково повинні бути відображені у щорічному звіті дитячого омбудсмена. Ретельне вивчення чинної законодавчої бази, на якій ґрунтується діяльність Уповноваженого Президента України з прав дитини надає змогу констатувати, що наведені вище недоліки унормування діяльності цієї інституції не є вичерпними. Крім того, в Україні відсутній механізм здійснення такої діяльності на місцевому рівні, що не сприяє всебічній обізнаності дитячого омбудсмена про реальний стан забезпечення прав дитини в адміністративно-територіальних одиницях. Тому, урахувавши недосконале законодавче регулювання діяльності Уповноваженого Президента України з прав дитини, відсутність налагодженого механізму його взаємодії з місцевими органами влади з питань забезпечення прав дитини та сучасний позитивний досвід європейських держав, в яких функціонує інститут дитячого омбудсмена, вважаємо за доцільне чинний інститут Уповноваженого Президента України з прав дитини ліквідувати та створити інститут Державного Уповноваженого з прав дитини та його регіональних представників.

ЛІТЕРАТУРА

1. Скрипничук В. М. Обласна рада в системі місцевого самоврядування в Україні : організація та діяльність : Дис. ... канд. юрид. наук за спец. : 12.00.02 / В. М. Скрипничук. – Х., 2001. – 216 с.
2. Серьогіна С. Г. Теоретично-правові та організаційні засади функціонування інституту президентства в Україні : монографія / С. Г. Серьогіна. – Харків : Ксілон, 2001. – 280 с.
3. Любченко П. М. Підсистеми публічної влади : правове регулювання їх взаємодії / П. М. Любченко // Проблеми законності / відп. ред. В. Я. Тацій. – Х. : Національна юридична академія України, 1999. – Вип. 40. – С. 38–44.

4. Адміністративне право України. Академічний курс : підручник у 2 т. / гол. ред. кол. В. Б. Авер'янов. – К. : Юридична думка, 2007. – Т. 1. – 364 с.
5. Голосніченко Д. І. Конституційні засади визначення повноважень органів виконавчої влади / Д. І. Голосніченко // Конституційні засади державотворення і правотворення в Україні : проблеми теорії та практики : до 10-річчя Конституції України і 15-ї річниці незалежності України : збірник наукових статей / за ред. Ю. С. Шемшученка. – К. : Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2006. – С. 170–180.
6. Бахрах Д. Н. Административное право : учебник для ВУЗов / Д. Н. Бахрах, Б. В. Россинский, Ю. Н. Стариков. – М. : НОРМА, 2007. – 302 с.
7. Армаш Н. О. Керівник органу виконавчої влади : адміністративно-правовий статус : монографія / Н. О. Армаш. – Запоріжжя : ГУ «ЗІДМУ», 2006. – 260 с.
8. Юсупов В. А. Научная организация исполнительной власти : учебное пособие / В. А. Юсупов. – Волгоград : Изд-во Волгоград. ин-та экономики, социологии и права, 1998. – 260 с.
9. Адміністративне право України / под ред. проф. Ю. П. Битяка. – Х. : Право, 2003. – 460 с.
10. Совгиря О. В. Конституційно-правовий статус Кабінету Міністрів України : сучасний стан та тенденції розвитку : монографія / О. В. Совгиря. – К. : Юрінком Інтер, 2012. – 464 с.
11. У Верховній Раді України відбулися парламентські слухання на тему : «Права дитини в Україні : забезпечення, дотримання, захист» [Електронний ресурс]. – : http://rada.gov.ua/news/Novyny/Parlamentski_slukhannya/135857.html.
12. Про охорону дитинства : Закон України від 26 квітня 2001 року № 2402-III // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 30. – Ст. 142.
13. Питання Уповноваженого Президента України з прав дитини : Указ Президента України з прав дитини від 11 серпня 2011 року № 811/2011 // Офіційний вісник України. – 2011. – № 63. – Ст. 2494.
14. Голяк Л. В. Інститут спеціалізованого омбудсмена : світовий досвід організації та діяльності : автореф. дис. ... на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук за спец. : 12.00.02 «конституційне право ; муніципальне право» / Л. В. Голяк. – К., 2010. – 24 с.
15. Рудік О. Інститут спеціалізованого і місцевого омбудсмена як механізм захисту прав людини : зарубіжний досвід / О. Рудік [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2011/2011_03\(10\)/11romlzd.pdf](http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2011/2011_03(10)/11romlzd.pdf).

УДК 347.73

ЩОДО РЕАЛІЗАЦІЇ ПРИНЦИПУ СОЦІАЛЬНОЇ СПРАВЕДЛИВОСТІ ПРИ ОПОДАТКУВАННІ МАЙНА В УКРАЇНІ

THE SOCIAL JUSTICE PRINCIPLE IMPLEMENTATION IN PROPERTY TAXATION IN UKRAINE

Овчаренко А.С.,

к.ю.н., асистент кафедри фінансового права

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

У статті визначено поняття принципу справедливості, його місце в системі принципів оподаткування, розглянуто окремі питання функціонування місцевого податку – податку на майно та його окремих складових в контексті європейського досвіду справляння такого виду податків. Автор досліджує основні елементи правового механізму податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки та можливі шляхи реформування. Крім того, у статті звертається увага на додержання принципу соціальної справедливості під час запровадження окремих податків на майно, обґрунтовуються перспективи внесення змін у правовий механізм цих податків.

Ключові слова: принципи оподаткування, соціальна справедливість, податок на майно, оподаткування нерухомого майна, об'єкт оподаткування, майно, податок на розкіш.

В статье дано определение принципа социальной справедливости, его места в системе принципов налогообложения, рассматриваются отдельные вопросы функционирования местного налога – налога на недвижимое имущество, отличного от земельного участка в контексте европейского опыта взимания такого вида налогов. Автор исследует отдельные основные элементы правового механизма указанного налога и возможные пути его реформирования. Кроме того, в статье обращается внимание на соблюдение принципа социальной справедливости при введении отдельных налогов на имущество, обосновываются перспективы внесения изменений в правовой механизм этих налогов.

Ключевые слова: принципы налогообложения, социальная справедливость, налог на имущество, налогообложение недвижимого имущества, транспортный налог, объект налогообложения, имущество, налог на роскошь.

The article defines the social justice principle, its place in the system of tax principles, and determines the relations with the principle of equality in taxation. The author defines certain ways of implementation the social justice principle. The author emphasizes the fact that property taxes in its legal mechanism contain real effective elements for implementation the social justice principle, among them: tax exemption of certain categories of taxpayers, for some types or parts of property, differentiated tax rates, and the introduction of higher tax rates for certain types of luxury property. Implementation of the social justice principle in property taxation the author sees in the expansion of the vehicle tax objects list and the appropriate tax rates definition, depending on the type of vehicle and its value. The author notes that it is necessary to take into account the budget effectiveness of such innovations, but also to assess the social consequences, social aspects of improving the legal mechanism of such taxes, based on various alternatives of tax reforms implementation. The author draws attention to the observance of certain local taxes and its composition in the context of European experience of property tax collection. The author examines the main elements of the legal mechanism of the property taxes and possible ways of reformation. Among them: the expansion of the vehicle tax objects list, imposition the real estate value as the tax base, progressive tax rates and increased rates for each subsequent object of real estate, to specify terms definition in order to avoid an extensive interpretation of the tax benefits and exemption.

Key words: tax principles, social justice, vehicle tax, tax object, property, real estate, luxury tax.